

LIETUVOS TIKIMYBIŲ TEORIJS IR SKAIČIŲ TEORIJS KONFERENCIJA 2022

Konferencija skiriama

Lietuvos universiteto 100-mečiui,

Matematinės analizės katedros 100-mečiui,

Geometrijos katedros 100-mečiui

2022 m. rugsėjo 5 – 10 d.

Palanga

Lietuvos universiteto ištakos

Roma Kačinskaitė, Jonas Šiaulys

Lietuvių mokslo draugija

Lietuvių mokslo draugijos steigiamasis suvažiavimas įvyko 1907 m. balandžio 4 d.

Jame dalyvavo nariai steigėjai Jonas Basanavičius, kun. Juozapas Ambraziejus, Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis, Pranas Mašiotas, Juozas Bagdonas, Stasys Matulaitis, Petras, Antanas ir Jonas Vileišiai, Mečislovas Davainis-Silvestraitis, Antanas Smetona ir Povilas Matulionis. Atvyko apsisprendę tapti draugijos nariais kun. Juozas Tumas, kun. Justinas Staugaitis, Jonas Gediminas Beržanskis, kun. Aleksandras Dambrauskas, kun. Kazimieras Šaulys, Vladas Nagevičius, Andrius Domaševičius, Antanas Žmuidzinavičius, Eduardas Volteris ir kt. Iš pat pradžių į draugiją įstojo 86 žmonės, tarp kurių buvo ir keletas kitataučių mokslininkų. Valdybos pirmininku išrinktas Jonas Basanavičius, šias pareigas ėjęs iki mirties (1927).

1918 m. liepą vienu iš svarbiausių Lietuvos Valstybės Tarybos veiklos uždavinių buvo Vilniaus universiteto atkūrimas. Nors vasaros pabaigoje vyriausioji vokiečių valdžia patvirtino universiteto planą ir biudžetą, klausimas iš esmės nebuvo sprendžiamas.

**Spalio 2–4 d. vykęs
Lietuvių mokslo
draugijos
suvažiavimas
nutarė steigti
Vilniuje
Aukštuosius
mokslo kursus,
kuriuose jaunimas
galėtų pasirengti
stojimui į
universitetą.**

Gruodžio 14 d. „Lietuvos aidas“ pranešė, jog, Lietuvos Valstybės Tarybai gruodžio 5 d. priėmus Vilniaus universiteto statutą, aukštoji mokykla turėjo veikti nuo 1919 m. sausio 1 d.

Lietuvių mokslo draugijos Kauno skyrius

1919 m. balandžio mėn. iš Vilniaus į Kauną persikėlusį didžioji dalis Lietuvių mokslo draugijos narių įsteigė draugijos Kauno skyrių.

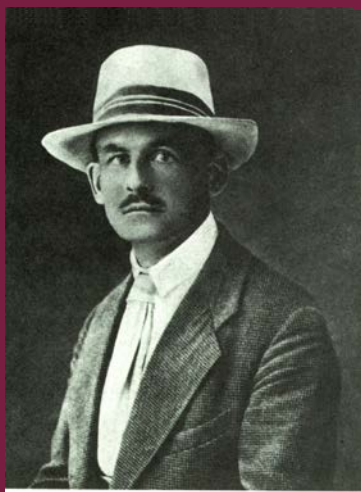
1920 m. sausio 3 d. susirinkime kun. Juozas Tumas-Vaižgantas kalbėjo, kad Lietuvių mokslo draugijos Kauno skyriaus tikslas organizuoti mokslo tiriamąjį darbą tokiose sekcijose:

- **tėvynės pažinimo,**
- **gamtos,**
- **liaudies meno,**
- **karo,**
- **archeologijos,**
- **medicinos.**

Aukštieji kursai (kartais dar vadinami Lietuvos aukštaisiais kursais)

Z. Žemaitis
Pirmas Kauno Aukštųjų Kursų | 1. Director of High School-Courses
rektorius. at Kaunas

T. Ivanauskas
Mokslininkas gamtininkas, Kauno Savant, investigator of nature,
Gamtos Tyrimo Stoties Vedėjas. Chief of the natural science station
at Kaunas.

J. Vabalas-Gudaitis
Aukštųjų Kursų Kaune Vedėjas, Savant, Director of the High
mokslininkas. School Courses

A. Janulaitis
Užsienio Reikalų Ministerijos valdytojas III Kab., Vyriaus. Tribūnalio narys, istorikas ir literatas, advok. Historian, writer, member of the
Supreme Court, Administrator of
the Ministry of Foreign affairs
(III) C. k. b. lawyer

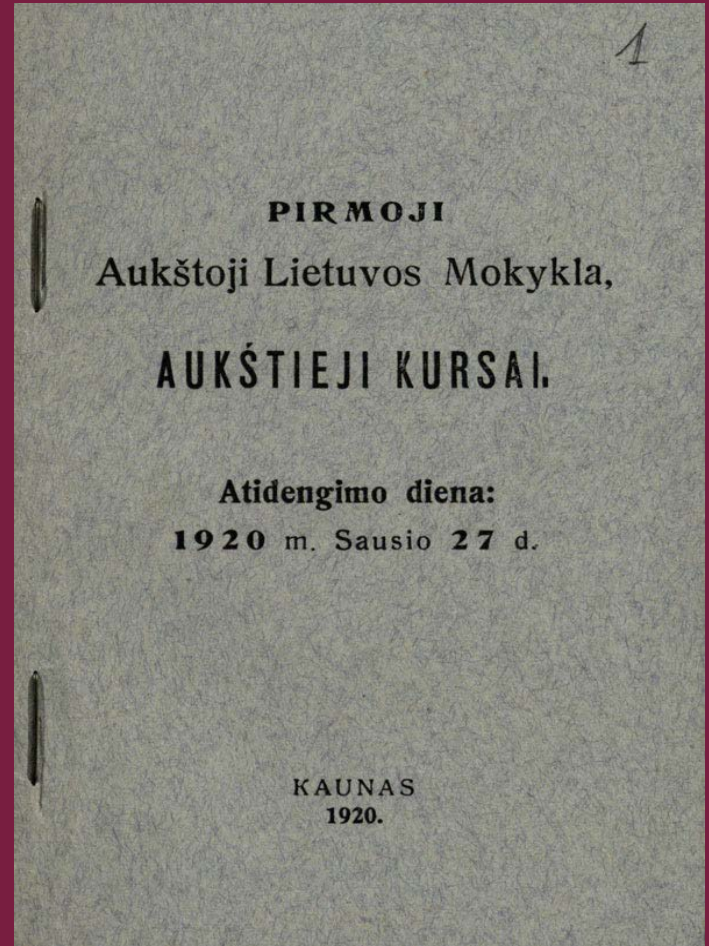
Zigmas Žemaitis, Tadas Ivanauskas, Jonas Gudaitis-Vabalas, Augustinas Janulaitis paskelbė spaudoje apie Aukštųjų kursų įsteigmą.

Kursuose buvo šie skyriai:

- humanitarinių mokslų,
- teisės,
- matematikos,
- fizikos,
- gamtos,
- medicinos,
- technikos.

1920 m. kursus lankė 522 klausytojai, iš jų 244 tikrieji, kiti – laisvieji, neturintys brandos atestato.

1922 m. jau studijavo 480 klausytojų, dėstė 48 dėstytojai.

Studijuojantieji Aukštuosiuose kursuose matematiką turėjo išklausti:

- **analizinę geometriją,**
- **sferinę trigonometriją,**
- **aukštąją algebrą ir determinantų teoriją,**
- **diferencialinį skaičiavimą,**
- **integralinį skaičiavimą,**
- **braižomąją geometriją,**
- **diferencialinių lygčių integravimą,**
- **skaičių teoriją,**
- **tikimybių teoriją,**
- **variacinį skaičiavimą.**

Lietuvos universitetas. Kūrimas – dvi nuomonės

1920 m. pasibaigus Nepriklausomybės karams, Lietuvos universiteto kūrimas tapo vienu iš Lietuvos Vyriausybės darbotvarkės klausimų.

Lietuvos universiteto statuto priėmimas užtruko daugiau nei dvejus metus (nuo 1921 m. gruodžio 7 d. iki 1922 m. kovo 24 d.), nes Steigiamajame Seime partijos nesutarė, koks universitetas reikalingas Lietuvai.

1921 m. rugsėjo 17 d. Kaune įvyko valdančiajai daugumai ir Vyriausybei nepritariančių studentų ir abiturientų mitingas (dalyvavo 321 asmuo), kuriame buvo reikalaujama atidaryti valstybinį pasaulietinį Lietuvos universitetą, kuris turėtų autonomijos teisę ir visus Aukštuosiuose kursuose veikusius skyrius.

Lietuvos universitetas. Įkūrimas

**1922 m. vasario mėnesio 13 dieną
Ministerių kabinetas, vaduodamasis
Vilniaus Universito įsteigimo
įstatymu ir turėdamas omeny
Steigiamajame Seime svarstomąjį
universito Statuto projektą ir
universito atidengimo klausimo
pribrendimą ir reikalingumą,
nutarė 1922 m. vasario mėn. 16 d.
atidengti universitą Kaune.
Universito atidengimą įvykdyti
pavedama Švietimo Ministeriui.**

**(Lietuvos centrinis valstybės
archyvas, f. 391)**

Lietuvos universitetas. 1922 m. kovo 24 d. statutas

I. Bendrieji dėsniai.

1 §. Universitetas yra Lietuvos valstybės autonominė įstaiga Švietimo Ministerijos žinioje.

2 §. Mokslas Universitete dėstomas lietuvių kalba.

Pastaba. Universiteto Taryba gali leisti kai kuriems profesoriams laikinai dėstyti ir kitomis kalbomis.

3 §. Universitetą sudaro šie fakultetai:

- a) teologijos - filosofijos,**
- b) humanitarinių mokslų,**
- c) teisių,**
- d) matematikos-gamtos,**
- e) medicinos,**
- f) technikos.**

4 §. Prie Universiteto ar atatinkamų fakultetų steigiamos mokslo padedamosios įstaigos: bibliotekos, muziejai, spaustuvės, kabinetai, laboratorijos, tyrimo stotys, klinikos, observatorijos, dirbtuvės, braižyklos ir kitokios įstaigos.

II. Fakultetai

5 §. Teologijos - filosofijos fakultetą sudaro teologijos, filosofijos, teisių ir istorijos skyriai su <...> katedromis (past. – 22 katedros).

6 §. Humanitarinių mokslų fakultetą sudaro <...> katedros (past. – 18 katedrų).

7 §. Teisių fakultetą sudaro <...> katedros (past. – 15 katedrų):

...

7) statistikos,

...

8 §. Matematikos-gamtos fakultetą sudaro matematikos, fizikos, chemijos, biologijos ir agronomijos skyriai su <...> katedromis (past. – 22 katedros).

9 §. Medicinos fakultetą sudaro:

A. Medicinos skyrius su katedromis (past. – 20 katedrų),

B. Veterinarijos skyrius su katedromis (past. – 6 katedros),

C. Farmacijos skyrius su katedra (past. – 1 katedra),

D. Odontologijos skyrius su katedra (past. – 1 katedra).

10 §. Technikos fakultetą sudaro statybos, mechanikos, chemijos ir elektrotechnikos skyriai su <...> katedromis (past. – 17 katedrų).

8 §. Matematikos-gamtos fakultetą sudaro matematikos, fizikos, chemijos, biologijos ir agronomijos skyriai su šiomis katedromis:

- 1) geometrijos,
- 2) matematinės analizės,
- 3) eksperimentinės fizikos,
- 4) teorinės fizikos,
- 5) fizinės chemijos,
- 6) mechanikos,
- 7) astronomijos,
- 8) geofizikos,
- 9) geologijos ir mineralogijos,
- 10) neorganinės ir analitinės chemijos,
- 11) organinės ir fiziologinės chemijos,
- 12) botanikos,
- 13) zoologijos, lyginamosios anatomijos ir embriologijos,
- 14) histologijos,
- 15) mikrobiologijos,
- 16) dirvožemio su bendraja ir specialine žemdirbyste,
- 17) bendrosios ir specialinės zootechnikos,
- 18) pritaikomosios botanikos,
- 19) žemės ūkio organizacijos,
- 20) žemės ūkio mechanikos ir statybos,
- 21) girininkystės,
- 22) žemės ūkio prekybos ir pramonės.

III. Mokslo personalas.

12 §. Universiteto mokslo personalą sudaro: a) vyresnysis mokslo personalas: ordinariniai ir ekstraordinariniai profesoriai, docentai ir privatdocentai; b) jaunesnysis mokslo personalas: lektoriai, asistentai, laborantai ir prozektoriai.

13 §. Ordinariniais ir ekstraordinariniais profesoriais gali būti asmenys, kurie yra gavę mokslo laipsnį ir parašę nors vieną mokslo veikalą.

Docentai gali būti asmenys, turį mokslo laipsnį.

Pastaba. Išimtis gali būti daroma pasižymėjusiems mokslo darbais.

14 §. Ordinariniai ir ekstraordinariniai profesoriai ir docentai, vieno semestro laiku neskelbę savo kurso ir jo neatlikę be pateisinamų priežasčių, nustoja vietos.

15 §. Jaunesniajam mokslo personale gali būti asmens neturį mokslo laipsnio, bet išėję auštosios mokyklos kursą.

I pastaba. Išimtis gali būti daroma laborantams ir prozektoriais.

II pastaba. Į jaunesnįjį mokslo personalą Fakulteto Taryba skiria tik asmenis mokančius vesti savo dalykus lietuvių kalba. Išimtis gali būti padaryta tik kalbų lektoriams.

16 §. Ordinariniai ir ekstraordinariniai profesoriai, docentai, jaunesnysis mokslo personalas ir tarnautojai eina valstybės tarnybą.

VII. Diplomas ir mokslo laipsnis.

49 §. Kiekvienas klausytojas, baigęs mokslą (41, 42 ir 43 §§) gauna diplomą.

50 §. Daktaro laipsnis atitinkamos specialybės gali būti duodamas gavusiems universiteto baigimo diplomą, jei jie išlaiko tam tikrus fakulteto nustatytus egzaminus, parašo fakulteto reikalavimams atitinkamą disertaciją ir ją viešai apgina. Specialybes nustato Fakultetų Tarybos.

VI. Universiteto klausytojai.

37 §. Universiteto klausytojai yra abiejų lyčių studentai ir laisvieji klausytojai; juos priima fakultetų Tarybos.

Pastaba. Einantieji valstybės tarnybą priimami, jų vyresnybei sutinkant.

38 §. Studentais priimami baigusieji gimnaziją, dvasinę katalikų seminariją, ar kitą to paties laipsnio mokyklą.

Fakultetai savo reguliamuose nustato iš ko ir kiek reikalauti papildomų egzaminų.

I pastaba. Į farmacijos skyrių priimami asmens, kurie turi provizoriaus padėjėjo liudymą ir praktikavę provizoriaus padėjėju dvejus metus vaistinėje.

II pastaba. Reikalingą įstojimui į odontologijos skyrių cenzą nustato Medicinos Fakulteto Taryba.

39 §. Laisvaisiais klausytojais gali būti ir nebaigusieji gimnazijos ar kurios kitos to paties laipsnio mokyklos, jei fakultetas pripažins juos esant tinkamus mokytis universiteta.

40 §. Tiek studentai, tiek laisvieji klausytojai moka Švietimo ministerijos nustatytus įrašų (imatrikuliacijos) mokesnį ir kas semestras mokesnį už teisę lankyti kursus ir naudotis mokslo priemonėmis.

I pastaba. Visos universiteto pajamos įnešamos į Valstybės Išdą.

II pastaba. Universiteto Senatas Fakultetų Tarybų pasiūlymu gali atleisti neturtingus studentus nuo mokesnio už teisę lankyti universitetą, bet ne daugiau kaip 20% studentų.

Lietuvos universitetas. 1930 m. birželio 7 d. statutas

Antrasis statutas buvo
paskelbtas 1930 m. birželio 7 d.
kartu su įstatymu dėl jo
pavadinimo Vytauto Didžiojo
vardu.

Lietuvos universiteto vardo įstatymas.

(Vyr. Žin. Nr. 330, eil. 2266),

Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vy-
tauto Didžiojo garbei Lietuvos uni-
versitetas, įsteigtas Kauno mieste 1922
metų vasario 16 dieną (V. Ž. Nr. 86,
eil. 738), *tesie:*

Vytauto Didžiojo Universitetas.

Šis įstatymas veikia nuo jo paskel-
bimo dienos (1930 — Vytauto Didžiojo-
m. birželio mėn. 7 d.).

A. Smetona
Respublikos Prezidentas

J. Tūbelis
Ministeris Pirmininkas

Lietuvos universitetas. 1937 m. lapkričio 17 d. statutas

Lietuvos Seimas priėmė ir 1937 m. lapkričio 17 d. paskelbė trečiąjį Lietuvos universiteto statutą. Jo tikslas buvo visiškai panaikinti universiteto autonomiją, t. y. perduoti šią mokslo įstaigą visiškai švietimo ministro kontrolei.

1938 m. švietimo ministras prof. Juozas Tonkūnas pabrėžė, jog VDU buvo ir ateityje pasiliks mokomoji, o ne mokslo įstaiga.

Lietuvos universitetas. 1937 m. lapkričio 17 d. statutai

Lietuvos Seimas priėmė ir 1937 m. lapkričio 17 d. paskelbė trečiąjį Lietuvos universiteto statutą. Jo tikslas buvo visiškai panaikinti universiteto autonomiją, t. y. perduoti šią mokslo įstaigą visiškai švietimo ministro kontrolei.

1938 m. švietimo ministras prof. Juozas Tonkūnas pabrėžė, jog VDU buvo ir ateityje pasiliks mokomoji, o ne mokslo įstaiga.

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

Geometrijos ir Matematinės analizės katedros

Zigmas Žemaitis (1884–1969)

Viktoras Biržiška (1886–1964)

**Otas Teodoras Folkas
(Otto Theodor Volk, 1892–1989)**

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

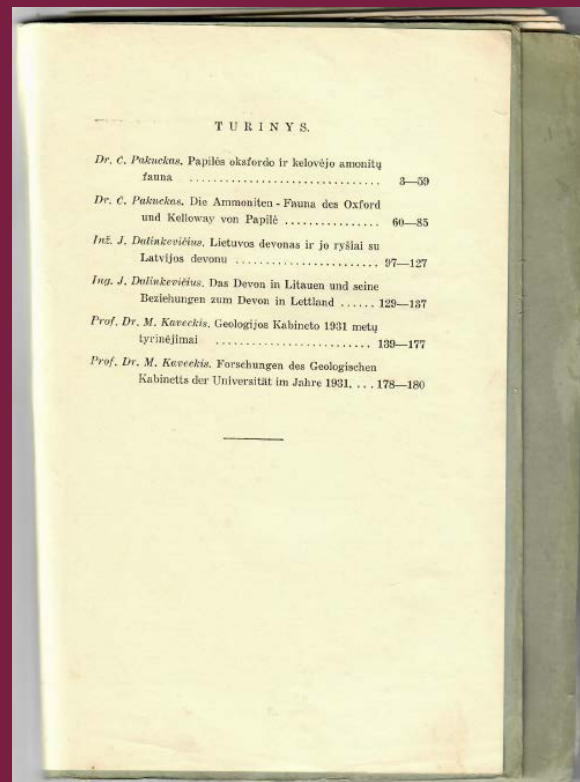
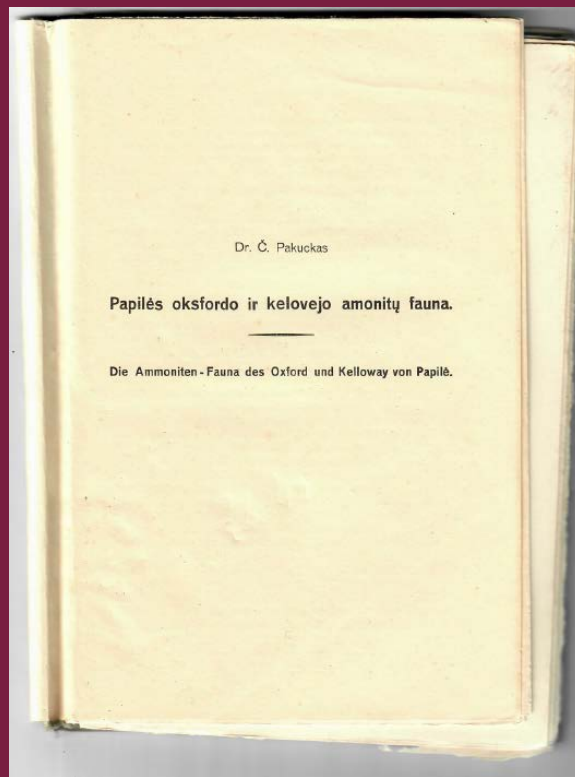
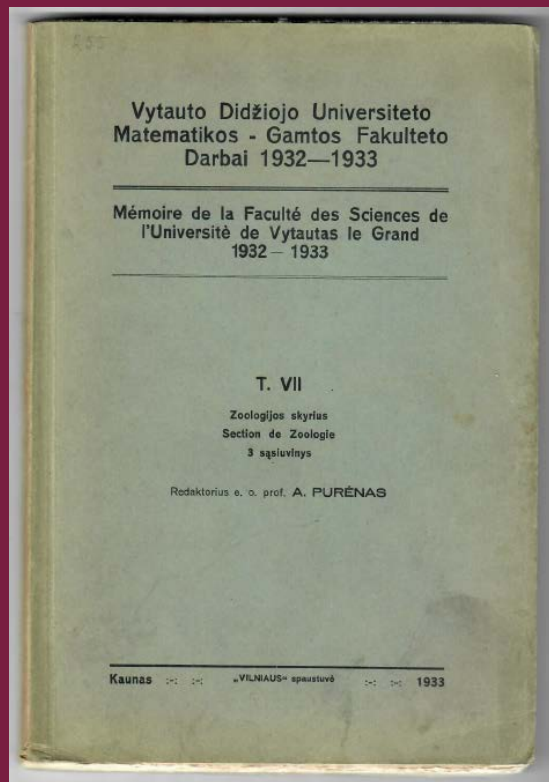
Pirmasis matematiko diplomą 1925 m. Lietuvos universitete gavo Paulius Slavėnas (1901-1991)

Pirmasis universiteto auklėtinis, pasirinkęs grynosios matematikos tyrėjo ir dėstytojo kelią, buvo Petras Katilius (1903–1995), baigęs Lietuvos universitetą 1926 m.

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

V. D. U. Matematikos - Gamtos Fakulteto leidiniai :

1. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai I tomas 1922 m.....	10.—
2. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai II tomas 1923 m.....	10.—
3. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai III tomas 1924—1926 m.....	20.—
4. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai IV tomas 1927—1928 m.....	25.—
5. Prof. P. Matulis. Sumedžiųjų augalų skėrymai medžiaga 1923 m.....	—
6. Prof. T. Ivanauskas. Vadovėlis vėžedžiama rinkti 1924 m.....	2.—
7. Prof. K. Regešis. Vadovėlis augalams rinkti 1925 m.....	3.50
8. Lab. A. Minkevičius. Būvinių puvinio grybelis ir kaip su juo kovoti. 1926 m.	2.—
9. Prof. K. Grybauskas. Paleitimas odiniai 1926 m.....	—
10. Prof. K. Grybauskas. Garstyčia balčiai 1926 m.....	—
11. Prof. K. Grybauskas. Vaistingieji Lietuvos lietuvių augalai ir jų pritaikymas 1927 m.	—
12. Prof. V. Cepinskis. Elektroninė valentingumo teorija 1928 m.....	5.—
13. Prof. K. Grybauskas. Raminamieji antroji laida 1928 m.....	6.—
14. Prof. K. Grybauskas. Pipirmėšiai antroji laida 1928 m.....	0.15
15. Asist. A. Žvirna. 18 Fizikos praktikos darbų 1928 m.....	0.20
16. Prof. K. Grybauskas. Ybšišė trėvalioji 1928 m.....	2.—
17. Prof. G. Volkas. Paprastųjų ir dailiųjų diferencialinių lygčių teori- jos pamėšiai 1929 m.....	0.50
18. Prof. F. Butkevičius. Elementarinė kokybinė analizė 1929 m.....	20.—
19. Prof. V. Cepinskis. Chemiė pusiausvyrė II dal. 1930 m.....	20.—
20. Prof. V. Cepinskis. Chemiė pusiausvyrė II dal. 1930 m.....	15.—
21. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai V tomas I skyrius. 1930 m.....	15.—
22. Prof. F. Butkevičius. Retųjų elementari kokybinė analizė 1931 m.....	15.—
23. Prof. T. Ivanauskas. Vadovėlis Lietuvos pankėliama spibūdinti 1931 m.....	5.—
24. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai V tomo II skyrius 1931 m.....	10.—
25. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai VI tomo I skyrius 1931 — 1932 m.....	15.—
26. Inž. A. Zubrys. Organinė chemiė pankėlika darbai 1931 m.....	3.—
27. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai VI tomo II skyrius 1931 — 1932 m.....	8.—
28. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai VI tomo III skyrius 1931 — 1932 m.....	10.—
29. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai VII tomo I skyrius Botanikos skyrius 1931 — 1932 m.....	10.—
30. Matematikos-Gamtos Fakulteto Darbai VII tomo II skyrius Fizikos skyrius 1932 m.....	15.—
31. Matematikos-Gamtos Fakulteto leidinių galima pirkti Lietuvos Mokytojų Profesinės Sąjungos Knygynė „SPAUDOS FONDAS“ Kaunas, Laisvės al. 44.	5.—

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

Zemaitis Z., Un remarquable professeur de l'ancienne universite de Vilnius, Francois Norvaisa (1742-1819), *Litov. Mat. Sb.*, 4, 261-288 (1964) (Russian).

Žemaitis, Z. Mathematische Historiografie und Moritz Cantor, *Mem. Fac. Sci. Univ. Lithuanie 5_I*, 177-219 (1930) (Latvian).

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

Daugiausiai nagrinėti funkcijų teorijos ir diferencialinės geometrijos klausimai. Buvo tiriama kompleksinio kintamojo funkcijų dėstiniai specialiujų funkcijų eilutėmis, jie taikyti potencialo teorijoje (O. T. Folkas, O. E. Stanaitis), nagrinėti kreivių tinklai paviršiuose ir erdvės skaidymas celėmis (O. T. Folkas, P. Katilius), neapibrėžtinių kvadratinių formų klasių skaičius ir tiesinių formų sandaugų minimumas (G. Žilinskas). Be šių, pažymėtini moksliniai darbai – K. Miecevičiaus iš analizinių funkcijų teorijos (transcendentinės funkcijos) bei A. Dambrausko iš geometrijos ir trigonometrijos pagrindų. Buvo rašomi moksliniai straipsniai ir iš matematikos istorijos (Z. Žemaitis, V. Biržiška, O. T. Folkas, P. Katilius, Pr. Dovydaitis, A. Mažylytė), taikomosios matematikos (J. Gravrogkas, V. Biržiška, P. Lesauskis), matematikos filosofijos (O. T. Folkas, P. Slavėnas).

Lietuvos universitetas. Matematikos-gamtos fakultetas

VDU Matematikos-gamtos fakulteto bendradarbių paskutinė fotografija prieš persikeliant į Vilniaus universitetą. Iš kairės sėdi: Petras Katilius, Ignas Končius, Antanas Purėnas, Zigmas Žemaitis, Pranas Jodelė, Kazimieras Sleževičius, ir Tadas Ivanauskas; antroje eilėje stovi: Česlovas Pakuckas, Jonas Dagys, Antanas Žvironas, Jonas Janickis, Bernardas Kodatis, Povilas Brazdžiūnas, Mykolas Kaveckis, Kazys Daukšas ir Juozas Dalinkevičius; trečioje eilėje stovi: Antanas Puodžiukynas, Juozas Matulis, Antanas Minkevičius, Alfonsas Zubrys, Paulius Slavėnas ir Vladas Viliamas. Kaunas, 1939.

Lietuvos universitetas. Iki uždarymo ir po jo...

1939 m. gruodžio 16 d. paskelbtas naujas universitetų įstatymas skelbė, kad Lietuvoje yra du universitetai – VDU Kaune ir 1918 m. gruodžio 5 d. įstatymu atkurtas VU, kuris savo veiklą grindė VDU statutu.

1940 m. universitetas pavadintas Kauno universitetu, 1946 m. – Kauno valstybiniu universitetu.

1939 – 1940 m. į atkurtą Vilniaus universitetą perkelti Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų, Teisės ir Gamtos-matematikos fakultetai, 1949 m. – Filologijos fakultetas.

1950 m. universitetas uždaromas. Jo bazėje įkurtos dvi savarankiškos aukštosios mokyklos – Kauno politechnikos ir Kauno medicinos institutai.

1989 m. balandžio 28 d. Lietuvos ir išeivijos mokslininkų konferencijoje „Tautinė aukštosios mokyklos koncepcija ir Kauno universitetas“ paskelbtas Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimo aktas, kuris juridškai įteisintas 1989 m. liepos 4 d.

Děkojame už děmesi!